

■ Неасабісты суб'екты

ПАРАЛЕЛІ, ШТО ПЕРАСЯКАЮЦА

Паміж жудасным панядзелкам Хатыні і чорным аўторкам Бруселя — роўна 73 гады

КАЛІ ўяўляць гарады, у якіх давалася бываць, па колеры, Бруселю, несумненна, дастанецца цёмна-сіні са сталёвымі прабліскамі. Мабыць, гэта з-за вялікай колькасці мадэрновых адміністрацыйных будынкаў, закаваных у цёмнае шкло. У іх адлюстроўваецца рэдка прыветлівае з-за блізкага Ла-Манша неба, таму горад стварае ўражанне надзвычай дэлавога і не вельмі здатнага на нейкія пачуцці.

Але ў мінулы аўторак усе гэтыя асацыятыўныя ўяўленні абрынуліся ад выбухаў, што скаланулі горад. Людзям там было балюча і страшна. Людзі плакалі і клікалі на дапамогу. Чалавечы боль і чалавечая гора не сталі нейкімі іншымі ў антуражы сучаснай еўрапейскай сталіцы з усімі выгодамі цывілізацыі.

УВОГУЛЕ для мяне асабіста мінулы аўторак быў страшным днём, якія рэдка здараюцца ў жыцці. Кожны год 22 сакавіка я прачынаюся з нейкім трывожным адчуваннем, падсвядомым страхам, што здарыцца штосьці жудаснае. Не ведаю, адкуль гэта штогод бярэцца, за працай я нярэдка забываюся, якое заўтра чысло, але менавіта ў той дзень, калі фашысты спалілі Хатынь, з першых ранішніх крокаў нейкі неспакой цвеліць душу.

Гэта жыве са мной гадоў з дванаццаці, калі, вярнуўшыся з Хатыні, куды нас вазілі на каникулах, я сярод спякотнага ліпеня звалілася з тэмпературай пад сорок. Родныя не маглі даць рады невядомай хворобе цэлы тыдзень, урачы разводзілі рукамі: «Можа, што здарылася ў той паездцы, можа, быў які стрэс і гэта нервовае?» Настаўнікі, што былі з намі, абсалютна шчыра казалі, што ўсё было спайна. А я ў той летняй ліхаманцы гарэла не ад тэмпературы — заплюшчваючы вочы, я зноў і зноў задыхалася ад дыму ў падпаленай хаце, крычала, стукалася ў замкнутыя дзверы, а побач задыхаліся, крычалі і плакалі людзі... Праз тыдзень я ачуняла, але боль Хатыні, які нейкім невядомым астральным чынам стаў часткай маёй існасці, штогод, бы старая стрэмка, дае пра сябе знаць менавіта 22 сакавіка, нават калі не памятаеш, якое на двары чысло. І ходзіш цэлы дзень са сваімі цяжкімі думкамі, і глядзіш у халоднае сакавіцкае неба вачыма кагосьці з тых, хто бачыў яго ў сорок трэцім апошні раз...

Асёлета цяжкія прадчуванні гэтага дня спраўдзіліся. І пацямнела ў вачах ад чалавечага страху і болю, і замітусіліся думкі — ад невялікай лясной вёсчкі, якая ўжо семдзесят тры гады спіць спакутаваным сном, да далёкага горада, у якім, побач з якім — сябры, знаёмыя, проста людзі, з якімі сустракаўся ў тым аэрапорце, ездзіў у тым метро... Сцерліся адлегласці і вымярэнні часу, засталася толькі гэта — чалавечы боль і страх.

Я не прыхільнік містыкі, але ўсё ж думаю, што супадзенне дат тут невыпадковае. Занадта шмат апошнім часам гучыць, у тым ліку з высокіх еўрапейскіх трыбун, фраз пра тое, што фашысцкія лагеры былі ў большасці сваёй не канцэнтрацыйнымі, а працоўнымі, што жыхары акупаваных тэрыторый ехалі ў рабства на захад добраахвотна, што над нашымі дзецьмі не ставілі эксперыменты — іх выхоўвалі, што нашы вёскі гарэлі разам з людзьмі выключна па віне нас саміх — маўляў, калі б не партызанскае супраціўленне, дык і акупанты былі б белымі і пушыстымі. І здарылася так, што боль Хатыні, Трасцянца, Ямы, сочень іншых месцаў, дзе семдзесят з невялікім гадоў таму людзі паміралі пакутлівай смерцю, стаў толькі нашым болям. Талерантная Еўропа яго пазбавілася, выкрасліла з памяці.

Толькі разам з гэтым болям яна амаль дазвання выкрасліла вельмі важнае веданне, якім мы валодаем і сёння, бо наш боль і наша памяць заўжды з намі. У нелюдзяў няма логікі і шкадавання. Забойцы, якія лічаць сябе (свой народ, рэлігію) вышэйшымі над іншымі, адзіна правільнымі, гатовыя знішчаць усіх, хто адрозніваецца ад іх. З імі нельга дамовіцца, іх немагчыма задобрыць. Яны, калі прыйдуць да цябе ў дом, не будуць нават спрабаваць зразумець парадок, які ў ім пануе, не будуць любавіцца тым, што ты лічыш найвялікшымі каштоўнасцямі, — яны проста ўсё гэта спяляць разам з табой. Адсутнасць гэтага ведання як вынік адмовы ад гістарычнай праўды мінулай вайны — адна з прычын таго, што адбываецца сёння на нашым бедным кантынентце.

Цяпер у агульнай гісторыі ёсць яшчэ адна жалобная дата — 22 сакавіка 2016-га. Штогод, згадваючы тых, хто гарэў у Хатыні, мы будзем успамінаць і тых, каго рвалі на кавалкі бомбы ў Бруселі. І званы Хатыні будуць плакаць па іх таксама. Можа, іх зvon стане чуваць далей?

Алена ЛЯЎКОВІЧ. alena@zviazda.by

«УСЯ ВЁСКА Ў ШОКУ»

Аляксандр ЧАЛЕЙ паказвае месца трагедыі.

Праваахоўнікі разбіраюць сітуацыю.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Аляксандр Чалей, начальнік інспекцыі па справах непаўналетніх Бярэзінскага РАУС, за час службы ў міліцыі бачыў многае, але каб дзеці падрываліся... З падобным ён сутыкнуўся ўпершыню. Разам з ім мы накіроўваемся ў Вяшэўку, невялікую вёску, за якой, у кукурузным полі, і здарылася трагедыя.

— 23 сакавіка паралельна паступілі два званкі, — расказвае Аляксандр. — Адзін з бальніцы, куды даставілі падлетка з ірванай ранай сцягна і галёнкі. Другі — ад жыхаркі Вяшэўкі. Яна паведаміла аб тым, што яе сын каля 16:00 пайшоў гуляць з сябрамі і з таго часу яго месцазнаходжанне невядома. Аказалася, што яшчэ аднаго хлопца няма дома. Выехалі на месца. Мясцовыя сваімі сіламі распачалі пошукі: правяралі сады, адрывы, двары... Паранены хлопчык напачатку нічога не казаў, але пасля высветлілася, што гуляць яны пайшлі ў поле.

Па папярэдняй інфармацыі, дзеці знайшлі прадмет невялічкага памеру. Падлеткі — асобы цікаўныя. Спачатку кідалі яго ў зямлю, а калі ўбачылі валун, кінулі ў яго. Адбыўся выбух. Той, што застаўся жывы, вярнуўся дадому. Целы загінулых знайшлі ўжо пасля апоўначы.

Тым часам у вёсцы працуюць супрацоўнікі Следчага камітэта. Поле ўжо праверыў сапёрна-піратэхнічны разлік з сабакам. Яно, вялікае, зацярушанае снегам, здаецца бязмежным. Рушым па ім да злашчаснага месца. Яшчэ хвілін пяць хады — і перад намі той самы камень. Непада-

лёр — прымятая трава, засохлая кроў.

Рабіць высновы зарана. Ідзе расследаванне. Але, відавочна, дзяцей адкінула выбуховай хваляй. Як лічыць суразмоўца, прывесці да такой трагедыі магло дзіцячае свавольства, няведанне.

Як кажа Аляксандр Чалей, ні дзеці, ні сем'і ў поле зроку міліцыі не траплялі. Ніхто дрэннага пра іх не казаў. У двух загінулых хлопцаў поўныя сем'і, шматдзетныя. Бацькі працуюць на ферме.

Мы сустрэлі Святлану, маці параненага 10-гадовага Вані, каля дома. Жанчына заходзіць у хату, але праз некалькі хвілін вяртаецца, каб пагутарыць з намі. Толькі просіць доўга не затрымліваць. Відаць, што ёй размаўляць складана і яна ўжо стамілася ад нечаканай увагі. Яна сёння ўжо была ў бальніцы і ўвечары збіраецца зноў наведаць сына.

— А палове на шостую сын вярнуўся дадому. Нічога не казаў. Але я заўважыла, што ён брудны, і пачала распытваць сама. Скажаў, што нічога страшнага, зваліўся з веласіпеда. Я паверыла і паехала на працу. Калі вярнулася, убачыла, што на ягонай назе глыбокая рана. Выклікалі хуткую дапамогу, яго адправілі ў бальніцу. Сёння доктар мне паведаміў, што ён у добрым стане. Хоць у яго шок. Плача. Прызнаўся, што пабеглі гуляць з сябрамі на поле. Мой пляменнік знайшоў там іржавую жалеззяку. Сын стаміўся. Вырасьціў вяртацца. Адышоў далей. І калі пляменнік кінуў яе аб камень, выбухнула.

— Сярод загінулых ваш сваяк?

Святлана дзякуе Богу, што сын застаўся жывы.

— Адзін — сын маёй сястры, другі — сяброўкі. Яны з самага дзяцінства разам гулялі. Заўжды былі разам. Добрыя хлопцы былі...

Як гавораць мясцовыя жыхары, на пошукі кінулася амаль уся вёска. Усе ў шоку ад таго, што здарылася. Па папярэдняй інфармацыі, выбухнуў снарад часоў Вялікай Айчыннай вайны. Ён, атрыліваецца, чакаў свайго часу.

* * *

Усе хлопчыкі вучыліся ў суседняй вёсцы Пагост. Туды мы і накіраваліся з Вяшэўкі.

— Па вучобе заўваг у дачыненні іх не было. Звычайныя добрыя хлопчыкі. Вучыліся ў другім, трэцім і чацвёртым класах. Удзельнічалі ў спартыўных паказаннях па спартыўным арыентаванні. І такога ніколі не здаралася, каб нашы вучні знаходзілі боепрыпасы. У дзень трагедыі яны былі на аздаруленчай пляцоўцы ў школе. Зараз калікулы. А пасля паехалі дадому, — кажа Аляксандр Сарнаўскі,

дырэктар установы адукацыі «Пагосцкі дзіцячы сад — сярэдняя школа».

— А ці праводзілі з дзецьмі заняткі па аснове бяспекі?

— Безумоўна. Падобнае мерапрыемства праходзіла 4 сакавіка, напярэдадні каникул. У ім удзельнічалі ратавальнікі. Дзецям казалі, каб незнаёмыя прадметы, падобныя на гранаты, снарады не чапалі, а паведамлялі бацькам, дарослым. Падобныя перасцярогі мы паўтараем пастаянна.

Тым часам, стала вядома, што расследаванне ўзята пад асаблівы кантроль кіраўніцтва Следчага камітэта. Заведзена крымінальная справа.

Тарас ШЧЫРЫ. taras@zviazda.by

Бярэзінскі раён.

ПРАВИЛЫ ПАВОДЗІН ПРЫ ЗНАХОДЖАННІ БОЕПРЫПАСАЎ

Больш за 32 тыс. снарадаў аб'яшкродзілі ў мінулым годзе толькі спецыялісты сапёрна-піратэхнічных падраздзяленняў унутраных войскаў Беларусі. Часта такія знаходкі трапляюцца вясной у час палявых работ, на участках і ў агародах, лясах.

КАТЭГАРЫЧНА ЗАБАРАНЯЕЦЦА

- абследаваць прадмет самастойна або перамяшчаць яго
- рабіць спробы яго разборкі або распілоўвання
- наносіць па прадмеце ўдары
- накрываць, засыпаць або закопваць знаходку пры знаходжанні хаця б аднаго падазронага прадмета
- праводзіць пошук іншых да яго падобных

Крыніца: прэс-служба ўнутраных войскаў МУС Беларусі.

© Інфаграфіка БЕЛАТА